

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

της 5ης Δεκεμβρίου 2008

σχετικά με πρόταση οδηγίας για την ανάληψη, την άσκηση και την προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος

(CON/2008/84)

(2009/C 30/01)

Εισαγωγή και νομική βάση

Στις 30 Οκτωβρίου 2008 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έλαβε αίτημα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατύπωση γνώμης σχετικά με πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ανάληψη, την άσκηση και την προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος, για την τροποποίηση των οδηγιών 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ και την κατάργηση της οδηγίας 2000/46/ΕΚ ⁽¹⁾ (εφεξής η «προτεινόμενη οδηγία»).

Η αρμοδιότητα της ΕΚΤ για τη διατύπωση γνώμης βασίζεται στο άρθρο 105 παράγραφος 4 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σε συνδυασμό με το άρθρο 105 παράγραφος 2 πρώτη και τέταρτη περίπτωση αυτής, καθώς η προτεινόμενη οδηγία αφορά βασικά καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), και συγκεκριμένα τη χάραξη και την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας ⁽²⁾ και την προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών. Η αρμοδιότητα της ΕΚΤ βασίζεται επίσης στο άρθρο 105 παράγραφος 5 της συνθήκης, σύμφωνα με το οποίο το ΕΣΚΤ συμβάλλει στην ομαλή άσκηση των πολιτικών που εφαρμόζουν οι αρμόδιες αρχές σε ό,τι αφορά την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η παρούσα γνώμη εκδόθηκε από το διοικητικό συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 17.5 πρώτη πρόταση του εσωτερικού κανονισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Γενικές παρατηρήσεις

Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στο άνοιγμα της αγοράς όσον αφορά την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος από τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος (εφεξής «ΙΔΗΛΕΧ»), τα οποία διέπονται από ηπιότερο καθεστώς προληπτικής εποπτείας σε σχέση με τα πιστωτικά ιδρύματα. Η ΕΚΤ στηρίζει την αναθεώρηση της οδηγίας 2000/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2000 για την ανάληψη, την άσκηση και την προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος ⁽³⁾, αναθεώρηση που επιβεβαιώνει ότι η εν λόγω οδηγία δεν ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις τρέχουσες προσδοκίες της αγοράς όσον αφορά την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος. Παράλληλα η ΕΚΤ διατηρεί σοβαρές επιφυλάξεις όσον αφορά την πρόταση για τροποποίηση του νομικού ορισμού των ΙΔΗΛΕΧ, κατά τρόπο ώστε αυτά να μην εμπίπτουν πλέον στην έννοια του «πιστωτικού ιδρύματος», αλλά σε εκείνη του «χρηματοδοτικού ιδρύματος» κατά τον ορισμό της οδηγίας

⁽¹⁾ COM(2008) 627 τελικό.

⁽²⁾ Συναφής είναι εν προκειμένω και η αρμοδιότητα της ΕΚΤ σύμφωνα με το άρθρο 5 του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (εφεξής το «καταστατικό ΕΣΚΤ»), καθώς η προτεινόμενη οδηγία επηρεάζει τη συλλογή στατιστικών στοιχείων για τη χάραξη και την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ.

⁽³⁾ ΕΕ L 275 της 27.10.2000, σ. 39.

2006/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2006 για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων (αναδιатύπωση) ⁽¹⁾. Οι συνέπειες της τροποποίησης αυτής στη διεξαγωγή της νομισματικής πολιτικής ενδέχεται να είναι πολλαπλές. Σύμφωνα με την ίδια προσέγγιση, η προτεινόμενη οδηγία εγείρει ανησυχία και από τη σκοπιά της άσκησης εποπτείας, καθώς θεσπίζει ηπιότερο καθεστώς εποπτείας των ΙΔΗΛΕΧ, ενώ ταυτόχρονα διευρύνει το πεδίο των δραστηριοτήτων τους. Οι παραπάνω επιφυλάξεις αναλύονται λεπτομερέστερα στη συνέχεια.

Ειδικές παρατηρήσεις

1. Νομική φύση των ΙΔΗΛΕΧ

1.1. Σημαντική προϋπόθεση για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της προτεινόμενης οδηγίας αποτελεί η κατανόηση της νομικής φύσης των ΙΔΗΛΕΧ. Σχετικά, το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας 2006/48/ΕΚ ορίζει τα ΙΔΗΛΕΧ ως πιστωτικά ιδρύματα κατά την έννοια της οδηγίας 2000/46/ΕΚ. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 3 στοιχείο α) της οδηγίας 2000/46/ΕΚ, ως ΙΔΗΛΕΧ ορίζεται «μια επιχείρηση ή άλλου τύπου νομικό πρόσωπο, εκτός του πιστωτικού ιδρύματος κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 1, πρώτο εδάφιο στοιχείο α) της οδηγίας 2000/12/ΕΚ [ήδη οδηγία 2006/48/ΕΚ] η οποία εκδίδει μέσα πληρωμής υπό μορφή ηλεκτρονικού χρήματος». Το άρθρο 17 παράγραφος 1 της προτεινόμενης οδηγίας καταργεί την υπαγωγή των ΙΔΗΛΕΧ στον παραπάνω ορισμό και τα επανακατηγοριοποιεί ως «χρηματοδοτικά ιδρύματα» κατά το άρθρο 4 παράγραφος 5 της οδηγίας 2006/48/ΕΚ. Πάντως, ενόψει του είδους των δραστηριοτήτων που θα επιτρέπεται να αναλαμβάνουν βάσει της προτεινόμενης οδηγίας τα ΙΔΗΛΕΧ, η νομική φύση τους φαίνεται ότι θα εξακολουθήσει να είναι αντίστοιχη εκείνης των πιστωτικών ιδρυμάτων. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει με βάση την ανάλυση του ορισμού του πιστωτικού ιδρύματος κατά το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2006/48/ΕΚ, σύμφωνα με το οποίο ως «πιστωτικό ίδρυμα» νοείται «επιχείρηση η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό».

1.2. «επιχείρηση»

Ο όρος «επιχείρηση» ταυτίζεται με εκείνον που χρησιμοποιείται στις διατάξεις της συνθήκης για τον ανταγωνισμό ⁽²⁾. Μολονότι η συνθήκη δεν περιέχει ορισμό του ως άνω όρου, η έννοιά του αποδίδεται εν γένει στο κοινοτικό δίκαιο, καθώς ο όρος περιλαμβάνει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο ασκεί εμπορική ⁽³⁾ ή οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως της νομικής μορφής του ή του τρόπου χρηματοδότησής του ⁽⁴⁾. Το άρθρο 2 παράγραφος 1 της προτεινόμενης οδηγίας ορίζει τα ΙΔΗΛΕΧ ως «νομικά πρόσωπα που έχουν άδεια [...] να εκδίδουν ηλεκτρονικό χρήμα». Επομένως, κατά το πρώτο μέρος της πληρούται η προϋπόθεση της ύπαρξης «επιχείρησης» που προβλέπεται στον ορισμό του πιστωτικού ιδρύματος. Εξάλλου, η έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος από τα ΙΔΗΛΕΧ και η παροχή άλλων υπηρεσιών πληρωμών εν γένει, όπως ορίζονται στο άρθρο 8 της προτεινόμενης οδηγίας, μπορεί ασφαλώς να θεωρηθεί ότι αποτελούν συνάμα εμπορική και οικονομική δραστηριότητα.

1.3. «η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων και στην χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό»

Σύμφωνα με το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων «δεν αμφισβητείται ότι η αποδοχή καταθέσεων από το κοινό και η χορήγηση πιστώσεων αποτελούν τις βασικές δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων» ⁽⁵⁾. Επισημαίνεται εν προκειμένω η σωρευτική συνδρομή των δύο πτυχών της ως άνω δραστηριότητας, δηλαδή η ανάγκη να συντρέχουν και οι δύο προκειμένου ένα πιστωτικό ίδρυμα να εμπίπτει στο πεδίο του σχετικού ορισμού που περιέχεται στην οδηγία 2006/48/ΕΚ. Αρκεί, πάντως, μία επιχείρηση να δικαιούται βάσει των καταστατικών της διατάξεων να μετέρχεται αμφότερα τα είδη δραστηριότητας, χωρίς να είναι απαραίτητο να τις ασκεί πράγματι ταυτόχρονα ή να τις ασκεί καν στην πράξη ⁽⁶⁾. Κρίσιμο θεωρείται εν προκειμένω, το πιστωτικό ίδρυμα να νομιμοποιείται να διενεργεί τις σχετικές συναλλαγές. Τα ως άνω στοιχεία αξιολογούνται λεπτομερέστερα στη συνέχεια.

⁽¹⁾ ΕΕ L 177 της 30.6.2006, σ. 1. Βλέπε άρθρο 4 παράγραφοι 1 και 5 της οδηγίας 2006/48/ΕΚ.

⁽²⁾ Βλέπε Usher, J.A., *The Law of Money and Financial Services in the EC*, 2η έκδοση, Clarendon Press, Οξφόρδη, 2000, σ. 116.

⁽³⁾ Απόφαση 86/398/ΕΟΚ της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986 σχετικά με ορισμένη διαδικασία του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Polypropylene) (ΕΕ L 230 της 18.8.1986, σ. 1).

⁽⁴⁾ Απόφαση C-41/90 Höfner and Elser κατά Macroton, Συλλογή 1991, σ. I-1979· απόφαση T-319/99 Federación Nacional de Empresas de Instrumentación Científica, Médica, Técnica y Dental (FENIN) κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλογή 2003, σ. II-357.

⁽⁵⁾ Απόφαση C-442/02, Caixa-Bank France κατά Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie, Συλλογή 2004, σ. I-8961, σκέψη 16.

⁽⁶⁾ Βλέπε Clarotti, P., «The Harmonization of Legislation relating to Credit Institutions», *Common Market Law Review*, Τόμος 19, αριθ. 2, Kluwer Law International, 1982, σ. 249 και Verheugd, P., «Definition of credit institution», *Banking and EC Law Commentary*, M. van Empel and R. Smits eds, Kluwer Law International, Deventer, 1992, σ. 17.

1.4. «αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων»

1.4.1. Το άρθρο 8 παράγραφος 2 και 3 της προτεινόμενης οδηγίας απαγορεύει στα ΙΔΗΛΕΧ να αποδέχονται καταθέσεις. Ενώ η οδηγία 2006/48/ΕΚ δεν ορίζει την αποδοχή καταθέσεων, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχει ερμηνεύσει διασταλτικά την προβλεπόμενη στην εν λόγω οδηγία έννοια των «καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων», σημειώνοντας ότι «η έκφραση “άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια” [...] περιλαμβάνει όχι μόνο τα χρηματοοικονομικά προϊόντα, ίδιο χαρακτηριστικό γνώρισμα των οποίων είναι η υποχρέωση επιστροφής, αλλά και εκείνα τα προϊόντα τα οποία, μολονότι δεν διαθέτουν το ίδιο αυτό χαρακτηριστικό γνώρισμα, αποτελούν αντικείμενο συμβάσεως προβλέπουσας την επιστροφή των καταβληθέντων κεφαλαίων»⁽¹⁾. Δεν έχει σημασία εάν τα εν λόγω κεφάλαια εισπράττονται σε μορφή καταθέσεων ή σε άλλη μορφή, όπως «η διαρκής έκδοση ομολόγων και άλλων παρόμοιων τίτλων»⁽²⁾, σύμφωνα με τους όρους παλαιότερης διατύπωσης της οδηγίας 2006/48/ΕΚ. Έτσι, «κάθε λήψη χρηματικών διαθεσίμων είναι δυνατό να συνιστά δραστηριότητα αποδοχής καταθέσεων (με την ευρύτερη έννοια του όρου), εφόσον συνεπάγεται και επιστροφή των ληφθέντων χρηματικών διαθεσίμων. Εν προκειμένω δεν έχει σημασία εάν η υποχρέωση επιστροφής υφίσταται ήδη κατά το χρόνο λήψης των κεφαλαίων (και εάν αποτελεί “ουσιώδη όρο” της συναλλαγής) ή προκύπτει αποκλειστικά από τη δημιουργία συμβατικού δικαιώματος»⁽³⁾. Η ορθή ερμηνεία της αποδοχής καταθέσεων «θα πρέπει να έχει ως γνώμονα το φάσμα των καταθέσεων που αποτελούν αντικείμενο προστασίας και την ερμηνεία των χαρακτηριστικών της “δραστηριότητας χορήγησης πίστης” υπό το πρίσμα των κινδύνων που θεωρούνται σημαντικοί από την άποψη της προστασίας των καταθέσεων. Αυτό οδηγεί σε μία τάση διασταλτικής ερμηνείας τόσο της δραστηριότητας αποδοχής καταθέσεων όσο και της πίστης»⁽⁴⁾.

1.4.2. Ενόψει των παραπάνω σημειώνεται ότι η αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας 2000/46/ΕΚ αναφέρει ότι «η εισπραξη ποσών από το κοινό έναντι χορηγήσεως ηλεκτρονικού χρήματος, η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πιστωτικού υπολοίπου σε λογαριασμό του ιδρύματος-εκδότη, συνιστά αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων». Σύμφωνα με την προτεινόμενη οδηγία, η ως άνω εισπραξη κεφαλαίων δεν θα συνιστά πλέον κατάθεση ή άλλο επιστρεπτέο κεφάλαιο. Η αιτιολογική έκθεση της προτεινόμενης οδηγίας δεν αναφέρει το λόγο της συγκεκριμένης τροποποίησης, φαίνεται ωστόσο ότι μέσω αυτής επιχειρείται εν γένει η ευθυγράμμιση της οδηγίας 2000/46/ΕΚ με την οδηγία 2007/64/ΕΚ⁽⁵⁾. Όπως έχει ήδη σημειωθεί στη γνώμη CON/2006/21 της 26ης Απριλίου 2006 όσον αφορά πρόταση οδηγίας σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά⁽⁶⁾, η ΕΚΤ θεωρεί ότι η εισπραξη κεφαλαίων σύμφωνα με τα προεκτεθέντα συνιστά αποδοχή καταθέσεων. Ο λόγος είναι ότι τα κεφάλαια μπορούν να διατηρούνται για αόριστο χρονικό διάστημα, ο δε εκδότης επιτρέπεται να καταβάλλει τόκο για τα κεφάλαια που εισπράττει. Ειδικότερα όσον αφορά την καταβολή τόκου το Δικαστήριο δέχεται ότι «όταν τα αποτελούντα θυγατρικές αλλοδαπής εταιρείας πιστωτικά ιδρύματα επιδιώκουν να εισέλθουν στην αγορά κράτους μέλους, η άσκηση ανταγωνισμού μέσω του επιτοκίου των λογαριασμών καταθέσεων όψεως αποτελεί μία από τις αποτελεσματικότερες μεθόδους προς τούτο [...]. Ο περιορισμός στην άσκηση και την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των ως άνω θυγατρικών που επιβάλλεται με την επίμαχη απαγόρευση [της καταβολής τόκου επί καταθέσεων όψεως] καθίσταται ακόμη σημαντικότερος καθόσον δεν αμφισβητείται ότι η αποδοχή καταθέσεων από το κοινό και η χορήγηση πιστώσεων αποτελούν τις βασικές δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων»⁽⁷⁾.

1.4.3. Τέλος, ενόψει του ότι τα ΙΔΗΛΕΧ θα εξακολουθήσουν να αποδέχονται καταθέσεις ή άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια, αποκτά καθοριστική σημασία η δυνατότητα εξαργύρωσης των κεφαλαίων που καταβάλλονται στα ΙΔΗΛΕΧ, σύμφωνα με το άρθρο 5 της προτεινόμενης οδηγίας που ορίζει ότι, κατόπιν αιτήματος του κατόχου του ηλεκτρονικού χρήματος, τα κεφάλαια που έχουν διατεθεί είναι δυνατόν να εξαργυρωθούν στην ονομαστική τους αξία.

1.5. «από το κοινό»

Όσον αφορά την αποδοχή καταθέσεων το ίδρυμα πρέπει να μετέρχεται δραστηριότητα εισπραξης καταθέσεων «από το κοινό». Ελλείψει νομολογίας του Δικαστηρίου η οποία να ξετάξει ευθέως τον όρο «κοινό», όπως αυτός χρησιμοποιείται στον ορισμό του πιστωτικού ιδρύματος στην οδηγία 2006/48/ΕΚ, αρκετοί εκπρόσωποι της νομικής θεωρίας έχουν εκφέρει γνώμη σχετικά με την έννοια του όρου «κοινό» που

⁽¹⁾ Βλέπε απόφαση C-366/97, Massimo Romanelli, Συλλογή 1999, σ. I-855, σκέψη 17.

⁽²⁾ Αιτιολογική σκέψη 5 της πρώτης οδηγίας 77/780/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1977 περί του συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος (ΕΕ L 322 της 17.12.1977, σ. 30).

⁽³⁾ Βλέπε Alexander Bornemann, *Abridged Opinion on the Concept of the Credit Institution in the Directives of the European Community Relating to Bank Regulation and Supervision*, σ. 11. Διατίθεται σε μορφή αρχείου PDF στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.money-advice.net/media.php?id=234>.

⁽⁴⁾ Ό.π.

⁽⁵⁾ Οδηγία 2007/64/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Νοεμβρίου 2007 για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ, και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/ΕΚ (ΕΕ L 319 της 5.12.2007, σ. 1).

⁽⁶⁾ ΕΕ C 109 της 9.5.2006, σ. 10.

⁽⁷⁾ Βλέπε απόφαση C-442/02, Caixa-Bank France κατά Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie, σκέψεις 14 και 16.

περιέχεται στον ορισμό του πιστωτικού ιδρύματος κατά το άρθρο 1 πρώτη περίπτωση της οδηγίας 77/780/ΕΟΚ, ο οποίος αναπαράγεται κατά λέξη στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2006/48/ΕΚ. Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι «κατά το χρόνο υιοθέτησης της πρώτης τραπεζικής οδηγίας κύριο σκοπό της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων αποτελούσε η προστασία των καταθετών και των αποταμιευτών [...]. Για το λόγο αυτόν, επιχείρηση η οποία αντλεί τα κεφάλαια που διαθέτει στη διατραπεζική αγορά από πιστωτικά ιδρύματα ή από άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται κατ' επάγγελμα στην αγορά —π.χ. θεσμικούς επενδυτές και ασφαλιστικές εταιρείες— δεν αποτελεί πιστωτικό ίδρυμα»⁽¹⁾. Επομένως, «ιδρύματα τα οποία δραστηριοποιούνται μόνο στις διατραπεζικές αγορές [...] δεν αποτελούν πιστωτικά ιδρύματα σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, επειδή δεν εισπράττουν κεφάλαια από το κοινό»⁽²⁾. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η έννοια «κοινό» καταλαμβάνει φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία θεωρείται ότι χρήζουν νομικής προστασίας, ενώ φορείς οι οποίοι δεν χρήζουν τέτοιας προστασίας, όπως όσοι χρηματοδοτούνται μόνο στις διατραπεζικές αγορές, δεν θεωρείται ότι εμπίπτουν στην έννοια του όρου «κοινό». Ως εκ τούτου, για τους σκοπούς του ορισμού του πιστωτικού ιδρύματος, στην έννοια του «κοινού» εμπίπτουν όλα τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εκτός των πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων. Πράγματι, όσον αφορά τα ΙΔΗΛΕΧ, οι κάτοχοι του ηλεκτρονικού χρήματος θεωρείται ότι αποτελούν το «κοινό» από το οποίο εισπράττουν κεφάλαια οι εκδότες του ηλεκτρονικού χρήματος.

1.6. «χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό»

Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 5 στοιχείο α) της οδηγίας 2000/46/ΕΚ, οι επιχειρηματικές δραστηριότητες των ΙΔΗΛΕΧ είναι περιορισμένες, εξαιρείται δε ρητά από αυτές «οποιαδήποτε πιστοδοτική δραστηριότητα». Λαμβανομένου υπόψη ότι η δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων περιλαμβάνει τόσο την αποδοχή καταθέσεων όσο και τη χορήγηση πίστωσης, είναι δυνατό να υποστηριχθεί ότι σήμερα τα ΙΔΗΛΕΧ δεν πληρούν αμφότερα τα κριτήρια της αποδοχής καταθέσεων και της χορήγησης πίστωσης, αλλά θεωρείται ότι αποτελούν πιστωτικά ιδρύματα δυνάμει του ορισμού που παρατίθεται στην οδηγία 2006/48/ΕΚ. Ωστόσο, μολονότι σύμφωνα με την προτεινόμενη οδηγία δεν επιτρέπεται η αποδοχή καταθέσεων από τα ΙΔΗΛΕΧ, αυτά θα εξακολουθήσουν de facto να αποδέχονται τέτοιες καταθέσεις ή άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια. Επιπλέον, θα εξακολουθήσουν να πληρούν και τα λοιπά κριτήρια χορήγησης πίστωσης. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο β) της προτεινόμενης οδηγίας, τα ΙΔΗΛΕΧ θα επιτρέπεται να χορηγούν πιστώσεις στο πλαίσιο της παροχής ορισμένων ειδών υπηρεσιών πληρωμών⁽³⁾. Πάντως, τα ΙΔΗΛΕΧ που επιθυμούν να χορηγήσουν πίστωση σύμφωνα με τα προαναφερθέντα υπόκεινται αναμφίβολα στην πλήρωση συγκεκριμένων όρων⁽⁴⁾.

- 1.7. Ο ορισμός του «πιστωτικού ιδρύματος» στην οδηγία 2006/48/ΕΚ σχετίζεται με τη φύση της δραστηριότητας που αποτελεί αντικείμενο συναλλαγής και όχι με το είδος της επιχείρησης που διενεργεί τη συναλλαγή⁽⁵⁾. Εν προκειμένω καθίσταται σαφές ότι, μολονότι σύμφωνα με την προτεινόμενη οδηγία τα ΙΔΗΛΕΧ παύουν να αποτελούν πιστωτικά ιδρύματα, και παρά την προβλεπόμενη σε αυτή απαγόρευση της αποδοχής καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από τα ΙΔΗΛΕΧ, τα τελευταία θα εξακολουθήσουν de facto να αποδέχονται τις ως άνω καταθέσεις. Ειδικότερα, τα κεφάλαια που εισπράττονται είναι δυνατό να τηρούνται για αόριστο χρονικό διάστημα, έως ότου ο κάτοχος υποβάλει αίτημα εξαργύρωσής τους, οι δε εκδότες του ηλεκτρονικού χρήματος έχουν τη δυνατότητα να καταβάλλουν τόκο για τα κεφάλαια που εισέπραξαν. Επιπλέον, τα ΙΔΗΛΕΧ θα εξακολουθήσουν να πληρούν και τα λοιπά κριτήρια της δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Επομένως, από νομική άποψη φαίνεται ότι τα χαρακτηριστικά που θα φέρει ένα ΙΔΗΛΕΧ σύμφωνα με τον ορισμό της προτεινόμενης οδηγίας θα προσομοιάζουν με εκείνα των πιστωτικών ιδρυμάτων ακόμη περισσότερο απ' ό,τι σήμερα, καθώς η δραστηριότητα της αποδοχής καταθέσεων παραμένει αμετάβλητη, ενώ στο μέλλον θα επιτρέπεται και η χορήγηση πιστώσεων υπό περιορισμούς. Ενόψει των παραπάνω θα πρέπει να σημειωθεί ότι, στο πλαίσιο της διαμόρφωσης του ορισμού του «πιστωτικού ιδρύματος», η νομική θεωρία αναφέρει ότι «στο πεδίο αυτό απαιτείται να υπάρχει μια ομοιόμορφη προσέγγιση,

(¹) Verheugd, P., «Definition of credit institution», *Banking and EC Law Commentary*, M. van Empel and R. Smits eds, Kluwer Law International, Deventer, 1992, σ. 23.

(²) Dasseuse, M., Isaacs, S., and Penn, J., *EC Banking Law*, 2η έκδοση, Lloyd's of London Press, 1994, σ. 19.

(³) Οι υπηρεσίες πληρωμών τις οποίες θα επιτρέπεται να παρέχουν τα ΙΔΗΛΕΧ αναφέρονται στα σημεία 4, 5 και 7 του παραρτήματος της οδηγίας 2007/64/ΕΚ: i) εκτέλεση πράξεων πληρωμής στο πλαίσιο των οποίων τα χρηματικά ποσά καλύπτονται από πιστωτικό αίτημα για το χρήστη υπηρεσιών πληρωμών κατά την εκτέλεση εντολών άμεσης χρέωσης, την εκτέλεση πράξεων πληρωμής με κάρτα πληρωμής και την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης ii) έκδοση ή/και απόκτηση μέσων πληρωμών και iii) πληρωμή μέσω τηλεπικοινωνιακού μέσου, ο φορέας του οποίου ενεργεί ως μεσάζων μεταξύ του χρήστη υπηρεσιών πληρωμών και του προμηθευτή αγαθών και υπηρεσιών.

(⁴) Το άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο β) της προτεινόμενης οδηγίας παραπέμπει στις παραγράφους 3 και 5 της οδηγίας 2007/64/ΕΚ, ήτοι: α) η πίστωση είναι επικουρική και χορηγείται αποκλειστικά σε συνδυασμό με την εκτέλεση μιας πράξης πληρωμής· β) η πίστωση αποπληρώνεται εντός 12 μηνών το πολύ· γ) η πίστωση δεν χορηγείται από χρηματικά ποσά που έχουν ληφθεί ή κρατούνται για την εκτέλεση πράξης πληρωμής· δ) τα ίδια κεφάλαια του ΙΔΗΛΕΧ είναι πάντοτε, κατά την κρίση της εποπτικής αρχής, κατάλληλα ενόψει της συνολικής χορηγούμενης πίστωσης· και ε) η πίστωση ισχύει υπό την επιφύλαξη άλλων σχετικών κοινοτικών ή εθνικών νομοθετικών διατάξεων που αφορούν προϋποθέσεις όσον αφορά τη χορήγηση πιστώσεων στους καταναλωτές.

(⁵) Βλέπε Usher, J.A., *The Law of Money and Financial Services in the EC*, 2η έκδοση, Clarendon Press, Οξφόρδη, 2000, σ. 116.

προκειμένου να αποτρέπονται τυχόν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην περίπτωση που επιχειρήσεις όμοιες κατά βάση και δραστηριοποιούμενες σε παρεμφερείς, αν όχι στους ίδιους, τομείς υπόκεινται σε διοικητικό έλεγχο σε μια χώρα, αλλά εξαιρούνται από τον έλεγχο σε μία άλλη»⁽¹⁾. Από τη σκοπιά των κεντρικών τραπεζών τα ΙΔΗΛΕΧ περιλαμβάνονται στον τομέα έκδοσης χρήματος και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να διασφαλίζονται διαρκώς ισότιμοι όροι ανταγωνισμού με τα πιστωτικά ιδρύματα, όπως ορίζονται στην οδηγία 2006/48/ΕΚ⁽²⁾.

2. Νομισματική πολιτική

- 2.1. Σύμφωνα με την πρώτη πρόταση του άρθρου 19.1 του καταστατικού ΕΣΚΤ, «η ΕΚΤ μπορεί να απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στα κράτη μέλη την υποχρέωση της διατήρησης ελάχιστων αποθεματικών σε λογαριασμούς τους στην ΕΚΤ και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες στα πλαίσια των στόχων της νομισματικής πολιτικής». Λόγω της μορφής τους συναλλαγών ως πιστωτικών ιδρυμάτων, τα ΙΔΗΛΕΧ υπόκεινται στις υποχρεώσεις τήρησης ελάχιστων αποθεματικών του Ευρωσυστήματος⁽³⁾, όπως ρυθμίζονται περαιτέρω στον κανονισμό ΕΚΤ/2003/9 της 12ης Σεπτεμβρίου 2003 για την εφαρμογή των ελάχιστων αποθεματικών⁽⁴⁾. Τα ελάχιστα αποθεματικά αποτελούν σημαντικό μέσο για την υλοποίηση της νομισματικής πολιτικής, δηλαδή την προσαρμογή των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων, που μπορεί να επιβάλλεται μόνο σε πιστωτικά ιδρύματα. Συνεπώς, ο ορισμός του πιστωτικού ιδρύματος που περιέχεται στην οδηγία 2006/48/ΕΚ έχει σημασία για την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.
- 2.2. Εάν τα ΙΔΗΛΕΧ παύσουν να εμπίπτουν στον ορισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 17 παράγραφος 1 της προτεινόμενης οδηγίας, θα υπάρξουν πολλαπλές συνέπειες από τη σκοπιά των κεντρικών τραπεζών. Καθώς το ηλεκτρονικό χρήμα υποκαθιστά και μέσα πληρωμών που προσφέρουν οι τράπεζες (π.χ. με τη μορφή των συναλλαγών με χρεωστικές κάρτες), τα εν λόγω μέσα πληρωμών θα προσφέρονται από τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, που παύουν πλέον να υπόκεινται σε υποχρεώσεις τήρησης ελάχιστων αποθεματικών. Θα πρέπει να αποφεύγεται η ανομοιόμορφη μεταχείριση διαφορετικών μέσων πληρωμής που από πολλές απόψεις είναι αρκετά παρεμφερή μεταξύ τους.
- 2.3. Επιπλέον, η μεταφορά υπολοίπων μεταξύ τραπεζικών λογαριασμών και λογαριασμών ηλεκτρονικού χρήματος θα μπορούσε να επηρεάσει τις συνθήκες ρευστότητας των τραπεζών, προκαλώντας περιπλοκές στην υλοποίηση της νομισματικής πολιτικής. Ενώ οι υφιστάμενες σήμερα ποσότητες ηλεκτρονικού χρήματος είναι πολύ μικρές για να προκαλέσουν προβλήματα από αυτή την άποψη, το ενδεχόμενο της ταχείας αύξησης των διαθέσιμων ηλεκτρονικού χρήματος στο μέλλον είναι ορατό λόγω της επικείμενης άμβλυνσης των ρυθμιστικών υποχρεώσεων που θα εφαρμόζονται στα ΙΔΗΛΕΧ μετά την υιοθέτηση της προτεινόμενης οδηγίας, σύμφωνα άλλωστε και με την αξιολόγηση του αντίκτυπου που συνοδεύει την προτεινόμενη οδηγία. Κατόπιν της αναξιολόγησής τους ως χρηματοδοτικών ιδρυμάτων κατά τον ορισμό του άρθρου 4 παράγραφος 5 της οδηγίας 2006/48/ΕΚ, τα ΙΔΗΛΕΧ θα παύσουν να υπόκεινται σε υποχρεώσεις τήρησης αποθεματικών δυνάμει του άρθρου 19.1 του καταστατικού ΕΣΚΤ. Στην περίπτωση αυτή και εάν τα μετρητά υποκατασταθούν σε ορισμένο βαθμό από ηλεκτρονικό χρήμα, κατά την άποψη της ΕΚΤ οι συνθήκες ρευστότητας του τραπεζικού τομέα θα επηρεαστούν σημαντικά. Συνεπώς, η υλοποίηση της νομισματικής πολιτικής από το Ευρωσύστημα θα καταστεί δυσχερέστερη, τα δε αποτελέσματά της αβέβαια.
- 2.4. Συμπερασματικά, τα ζητήματα που γείρονται από τη σκοπιά της νομισματικής πολιτικής συνηγορούν σε μεγάλο βαθμό υπέρ της διατήρησης της ταξινόμησης των ΙΔΗΛΕΧ ως πιστωτικών ιδρυμάτων, παρά την αντίθετη εισήγηση βάσει της προτεινόμενης οδηγίας. Ενόψει των παραπάνω η ΕΚΤ είναι της γνώμης ότι οι σχετικές με τη νομισματική πολιτική επιφυλάξεις που επισημαίνονται παραπάνω υποισχύουν σαφώς του βασικού σκεπτικού της προτεινόμενης οδηγίας, που συνίσταται στην ευθυγράμμιση του ρυθμιστικού πλαισίου που δίδει τα ΙΔΗΛΕΧ με εκείνο που δίδει τα ιδρύματα πληρωμών, τα οποία ορίζονται στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της οδηγίας 2007/64/ΕΚ και δεν εμπίπτουν στον ορισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Βλέπε Clarotti, P., «The Harmonization of Legislation relating to Credit Institutions», *Common Market Law Review*, Τόμος 19, αριθ. 2, Kluwer Law International, 1982, σ. 248.

⁽²⁾ Η θέση αυτή είναι σύμφωνη με τις συμβουλευτικές παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της έκθεσης για το ηλεκτρονικό χρήμα («Report on electronic money»), που δημοσιεύθηκε από την ΕΚΤ τον Αύγουστο του έτους 1998, όπου υποστηρίχθηκε ότι η ισχύουσα τότε τραπεζική οδηγία έρχοι τροποποίησης, προκειμένου να διασφαλιστεί η υπαγωγή των ΙΔΗΛΕΧ στον ορισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων. Περαιτέρω πληροφορίες είναι διαθέσιμες στο δικτυακό τόπο της ΕΚΤ (www.ecb.europa.eu).

⁽³⁾ Το Ευρωσύστημα αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 250 της 2.10.2003, σ. 10.

⁽⁵⁾ Βλέπε παράγραφο 5.1 της γνώμης CON/2006/21 της ΕΚΤ, όπου η ΕΚΤ προκρίνει την υπαγωγή των ιδρυμάτων πληρωμών στον ορισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων, αναφέροντας ότι «εάν επιτραπεί στα ιδρύματα πληρωμών η διατήρηση κεφαλαίων που από οικονομική και νομική άποψη αποτελούν καταθέσεις, έστω και αν δεν χαρακτηρίζονται ως τέτοιες από άποψη ορολογίας που χρησιμοποιείται στην προτεινόμενη οδηγία, ο κίνδυνος θα είναι ανάλογος με εκείνον των πιστωτικών ιδρυμάτων ή των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος». Παρομοίως, τα εγγύα θα πρέπει να είναι ανάλογα με εκείνα που εφαρμόζονται στην περίπτωση των πιστωτικών ιδρυμάτων ή/και των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος. Έπεται ότι η παροχή υπηρεσιών πληρωμών θα πρέπει κατά προτίμηση να περιοριστεί στα πιστωτικά ιδρύματα ή στα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος. Αυτή είναι μάλιστα και η προσέγγιση που προκρίνει η ΕΚΤ, καθώς αναμένεται πως θα διασφαλίσει την επαρκή προστασία των κεφαλαίων των πελατών και μία υγιή χρηματοπιστωτική δραστηριότητα.

- 2.5. Η ΕΚΤ επικροτεί το γεγονός ότι το άρθρο 5 της προτεινόμενης οδηγίας διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τις προϋποθέσεις εξαργύρωσης του άρθρου 3 της οδηγίας 2000/46/ΕΚ. Η δυνατότητα εξαργύρωσης αποτελεί μείζον ζήτημα από τη σκοπιά των κεντρικών τραπεζών. Τα ΙΔΗΛΕΧ πρέπει επομένως να υποχρεούνται νομικώς να εξαργυρώνουν το ηλεκτρονικό χρήμα με χρήμα κεντρικής τράπεζας στην άρτια ισοτιμία του, κατόπιν σχετικού αιτήματος του κατόχου του ηλεκτρονικού χρήματος. Η εμπιστοσύνη στο ηλεκτρονικό χρήμα ως αποτελεσματικό και αξιόπιστο υποκατάστατο των κερμάτων και τραπεζογραμματίων θα διαφυλαχθεί μόνο εφόσον διασφαλίζεται η δυνατότητα του κατόχου του ηλεκτρονικού χρήματος να μετατρέψει ξανά την αξία του σε τραπεζογραμμάτια ή σε λογιστικό χρήμα. Από τη σκοπιά της νομισματικής πολιτικής η δυνατότητα εξαργύρωσης είναι απαραίτητη, μεταξύ άλλων, προκειμένου να διαφυλάσσεται η λειτουργία του χρήματος ως λογιστικής μονάδας, να διατηρείται η σταθερότητα των τιμών μέσω της αποτροπής της αλόγιστης έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος και να διασφαλίζεται η δυνατότητα ελέγχου των συνθηκών ρευστότητας και των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων που καθορίζει η ΕΚΤ.
- 2.6. Η εξόφληση του ηλεκτρονικού χρήματος από τους εκδότες στους κατόχους αυτού, όπως περιγράφεται παραπάνω, πρέπει να γίνεται είτε σε νόμιμο χρήμα είτε, με τη συγκατάθεση του κατόχου, μέσω τραπεζικών διαύλων, και δη με αμετάκλητη εντολή πληρωμής και πίστωση του τραπεζικού λογαριασμού του κατόχου του. Οι εξοφλήσεις θα πρέπει να εκφράζονται στο ίδιο νόμισμα με εκείνο στο οποίο εκφράζεται το ηλεκτρονικό χρήμα που εκδόθηκε ⁽¹⁾. Εν προκειμένω η ΕΚΤ σημειώνει ότι το άρθρο 5 παράγραφος 1 της προτεινόμενης οδηγίας υποδηλώνει ότι ο κάτοχος του ηλεκτρονικού χρήματος μπορεί ανά πάσα στιγμή να υποβάλει αίτημα εξαργύρωσης «της νομισματικής αξίας του ηλεκτρονικού χρήματος» που κατέχει. Η υπό εξέταση διάταξη δεν αποτυπώνει το περιεχόμενο του άρθρου 3 παράγραφος 1 της οδηγίας 2000/46/ΕΚ, σύμφωνα με το οποίο ο κάτοχος μπορεί να επιλέξει μεταξύ εξαργύρωσης στην ονομαστική αξία, σε κέρματα και τραπεζογραμμάτια, και εξαργύρωσης με μεταφορά του ποσού σε λογαριασμό. Για λόγους νομικής σαφήνειας και προκειμένου να διασφαλιστεί η ομοιόμορφη μεταφορά της διάταξης στην εθνική νομοθεσία των κρατών μελών, η ΕΚΤ εισηγείται την τροποποίηση του άρθρου 5 παράγραφος 1 της προτεινόμενης οδηγίας, προκειμένου ο κάτοχος του ηλεκτρονικού χρήματος να διαθέτει τη δυνατότητα επιλογής της μεθόδου εξαργύρωσης που προτιμά.

3. Εποπτικό πλαίσιο

- 3.1. Το άρθρο 8 παράγραφος 1 της προτεινόμενης οδηγίας διευρύνει σημαντικά το πεδίο δραστηριοτήτων τις οποίες θα νομιμοποιούνται να ασκούν τα ΙΔΗΛΕΧ σε σύγκριση με το άρθρο 1 παράγραφος 5 της οδηγίας 2000/46/ΕΚ, σύμφωνα με το οποίο οι δραστηριότητες των ΙΔΗΛΕΧ, εκτός από την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος, περιορίζονται στην παροχή χρηματοπιστωτικών και μη χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών οι οποίες συνδέονται στενά με την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος, με εξαίρεση οποιαδήποτε πιστοδοτική δραστηριότητα. Η προτεινόμενη οδηγία διευρύνει τις επιτρεπόμενες δραστηριότητες, προκειμένου αυτές να συμπεριλάβουν: i) την παροχή υπηρεσιών πληρωμών του παραρτήματος της οδηγίας 2007/64/ΕΚ, περιλαμβανομένης της χορήγησης ορισμένων πιστώσεων, ii) τη λειτουργία συστημάτων πληρωμών και iii) την άσκηση δραστηριοτήτων πλην της έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος. Ταυτόχρονα με τη διεύρυνση του καταλόγου επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων, το εποπτικό πλαίσιο καθίσταται χαλαρότερο, μεταξύ άλλων, με τη δραστική μείωση των απαιτήσεων αρχικού κεφαλαίου και την άρση των υφιστάμενων περιορισμών που περιέχει το άρθρο 5 της οδηγίας 2000/46/ΕΚ όσον αφορά τις επενδύσεις. Η ΕΚΤ αντιλαμβάνεται ότι τη σημαντική αυτή αλλαγή δικαιολογεί βασικά η σκοπούμενη ευθυγράμμιση και, τελικά, ενσωμάτωση του ρυθμιστικού πλαισίου για τα ΙΔΗΛΕΧ στην οδηγία 2007/64/ΕΚ. Αντίστοιχα, το προτεινόμενο εποπτικό πλαίσιο, ευθυγραμμιζόμενο με τις διατάξεις που εφαρμόζονται στα ιδρύματα πληρωμών της οδηγίας 2007/64/ΕΚ, συνάδει με την προτεινόμενη αλλαγή στον ορισμό των ΙΔΗΛΕΧ. Ενόψει των παραπάνω ενδείκνυται να εξεταστούν οι ακόλουθες πτυχές.
- 3.2. Πρώτον, η ΕΚΤ θεωρεί ότι εκτός από το δικαίωμα των ΙΔΗΛΕΧ και των πιστωτικών ιδρυμάτων να εκδίδουν ηλεκτρονικό χρήμα, η διάκριση μεταξύ ΙΔΗΛΕΧ και ιδρυμάτων πληρωμών είναι ασαφής, καθιστώντας δύσκολο το εγχείρημα της αξιολόγησης των κινδύνων και συναφών εγγυήσεων από άποψη εποπτείας. Πιο συγκεκριμένα, η δυσκολία γεννάται όχι μόνο λόγω του ότι τα ΙΔΗΛΕΧ μπορούν να διακρατούν κεφάλαια που κατ' ουσίαν ισοδυναμούν με καταθέσεις και άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια, αλλά και λόγω της ικανότητάς τους να χορηγούν πιστώσεις χρηματοδοτούμενες από κεφάλαια προερχόμενα από το κοινό. Εξάλλου, η ευθυγράμμιση των ΙΔΗΛΕΧ με τα ιδρύματα πληρωμών περιπλέκεται λόγω της ανάγκης διαφοροποίησης μεταξύ υπηρεσιών πληρωμών παρεχόμενων βάσει λογαριασμών πληρωμών και υπηρεσιών πληρωμών ηλεκτρονικού χρήματος παρεχόμενων βάσει κεντρικής λογιστικής.

⁽¹⁾ Για περαιτέρω πληροφορίες βλέπε την έκθεση για το ηλεκτρονικό χρήμα («Report on electronic money»), και τη γνώμη CON/1998/56 της ΕΚΤ της 19ης Ιανουαρίου 1999 κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει του άρθρου 105 παράγραφος 4 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του άρθρου 4 στοιχείο α) του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, πρώτον, σχετικά με πρόταση της Επιτροπής για οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ανάληψη, την άσκηση και την προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας επιχείρησης ηλεκτρονικού χρήματος και, δεύτερον, σχετικά με πρόταση της Επιτροπής για οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης της οδηγίας 77/780/ΕΟΚ για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος.

- 3.3. Δεύτερον, η προτεινόμενη αλλαγή στον ορισμό των ΙΔΗΛΕΧ δεν αναμένεται ότι θα μειώσει τους κινδύνους που συνδέονται με τη δραστηριότητά τους. Μάλιστα, η αξιολόγηση του αντικτύπου που συνοδεύει την προτεινόμενη οδηγία δεν ξετάζει τους κινδύνους που ενδέχεται να συνδέονται με το ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων που νομιμοποιούνται να αναλαμβάνουν τα ΙΔΗΛΕΧ.
- 3.4. Τρίτον, η ΕΚΤ θεωρεί ότι εξακολουθεί να μην αποδεικνύεται με σαφήνεια η υποτιθέμενη δυσαναλογία μεταξύ των διασφαλιστικών προϋποθέσεων και των πραγματικών κινδύνων που συνδέονται με τις δραστηριότητες των ΙΔΗΛΕΧ. Με βάση τα προεκτεθέντα καταδεικνύεται η ανάγκη περαιτέρω εξέτασης των πιθανών κινδύνων που συνδέονται με τη νέα «νομική φύση» των ΙΔΗΛΕΧ, προκειμένου να διασφαλιστεί η δέουσα ρυθμιστική και εποπτική μεταχείρισή τους.
- 3.5. Τέταρτον, όπως ήδη επισημαίνεται παραπάνω, αξίζει να τονιστεί ακόμη ότι το άρθρο 5 της οδηγίας 2000/46/ΕΚ σχετικά με περιορισμούς στις στρατηγικές επενδύσεων δεν αποτυπώνεται στην προτεινόμενη οδηγία. Ο μάλλον περιοριστικός χαρακτήρας της οδηγίας 2000/46/ΕΚ όσον αφορά τις επιλογές που αυτή αφήνει στους εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος για την παραγωγή κέρδους μέσω της έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος αμβλύνεται στην προτεινόμενη οδηγία. Η προτεινόμενη τροποποίηση ενδέχεται να αποδειχθεί θετική για τη μελλοντική ανάπτυξη του κλάδου. Ωστόσο, οι σημαντικοί κίνδυνοι ρευστότητας και αθέτησης υποχρεώσεων, με τους οποίους ενδέχεται να βρεθεί αντιμέτωπο ένα ΙΔΗΛΕΧ εάν του επιτραπεί να επενδύσει σε οποιοδήποτε είδος περιουσιακά στοιχεία, πρέπει να ληφθούν υπόψη. Από την άποψη αυτή μια καλά σταθμισμένη λύση θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη θέσπιση ενός πλαισίου επενδυτικών περιορισμών πιο ευέλικτου από το προβλεπόμενο σήμερα στην οδηγία 2000/46/ΕΚ. Η πλήρης απελευθέρωση των υφιστάμενων επενδυτικών περιορισμών που προβλέπονται στην προτεινόμενη οδηγία θα απαιτούσε τροποποίηση που, με τη σειρά της, θα επέβαλλε πρόσθετα εποπτικά χεγύγυα.
- 3.6. Τέλος, η προτεινόμενη οδηγία αυξάνει τα κατώτατα ποσά όσον αφορά την εξακρίβωση στοιχείων και τις απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας δυνάμει της οδηγίας 2005/60/ΕΚ σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁽¹⁾. Πάντως, τα κατώτατα αυτά ποσά δεν αντιστοιχούν στα κατώτατα ποσά της οδηγίας 2007/64/ΕΚ. Μια σημαντική αύξηση των υφιστάμενων κατώτατων ποσών θα διευκόλυνε την ανωνυμία στις συναλλαγές πληρωμών και θα ενίσχυε τους κινδύνους από τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας που συνδέονται με την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος, ιδίως μέσω της απόκτησης περισσότερων προπληρωμένων καρτών.

4. Στατιστικά στοιχεία

Σήμερα τα ΙΔΗΛΕΧ αποτελούν μέρος του πληθυσμού παροχής στοιχείων των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (NXI) για τους σκοπούς των νομισματικών και χρηματοπιστωτικών στατιστικών της ΕΚΤ, σύμφωνα με τον κανονισμό ΕΚΤ/2001/13 της 22ας Νοεμβρίου 2001 σχετικά με την ενοποιημένη λογιστική κατάσταση του τομέα των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων⁽²⁾. Σημειώνεται ότι, ακόμα κι αν τα ΙΔΗΛΕΧ παύσουν να ορίζονται ως πιστωτικά ιδρύματα, θα εμπίπτουν στον στατιστικό ορισμό των NXI δυνάμει του πρώτου μέρους, τμήμα 1, παράγραφος 2 του παραρτήματος 1 του κανονισμού ΕΚΤ/2001/13, σύμφωνα με τον οποίο τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κάτοικοι, πλην των πιστωτικών ιδρυμάτων, υπόκεινται σε υποχρεώσεις παροχής στατιστικών στοιχείων, μεταξύ άλλων ανάλογα με το βαθμό υποκατάστασης μεταξύ των μέσων που εκδίδουν και των καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα. Ο λόγος είναι ότι τα ΙΔΗΛΕΧ θα εξακολουθήσουν να λαμβάνουν κεφάλαια ισοδύναμα με καταθέσεις μιας ημέρας από οντότητες πλην NXI και να επενδύουν σε τίτλους για δικό τους λογαριασμό.

5. Συμπληρωματικά σχόλια νομικής και τεχνικής φύσης

- 5.1. Το άρθρο 1 παράγραφος 3 της προτεινόμενης οδηγίας προβλέπει ότι αυτή δεν εφαρμόζεται σε υπηρεσίες που βασίζονται σε μέσα που, μεταξύ άλλων, χρησιμοποιούνται εντός «περιορισμένων δικτύων». Η ΕΚΤ αναγνωρίζει ότι η αιτιολογική σκέψη 5 θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ερμηνευτικά, ώστε να νοείται ότι ένα μέσο που χρησιμοποιείται εντός ενός περιορισμένου δικτύου «μπορεί να χρησιμοποιείται μόνο για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών σε συγκεκριμένο κατάστημα ή σε συγκεκριμένη αλυσίδα καταστημάτων, ή για την αγορά περιορισμένου φάσματος αγαθών ή υπηρεσιών». Πάντως, η εν λόγω διάταξη μπορεί να αποσαφηνιστεί περαιτέρω, δεδομένου ότι η έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος εντός του πλαισίου π.χ. δύο μεγάλων αλυσίδων καταστημάτων θα μπορούσε μελλοντικά να αποτελέσει εξαίρεση για την έκδοση ενός σημαντικού ποσού ηλεκτρονικού χρήματος.

⁽¹⁾ EEL 309 της 25.11.2005, σ. 15.

⁽²⁾ EEL 333 της 17.12.2001, σ. 1.

- 5.2. Με την επιφύλαξη της συνδρομής ορισμένων χαρακτηριστικών, το άρθρο 1 παράγραφος 4 της προτεινόμενης οδηγίας εξαιρεί τους φορείς εκμετάλλευσης κινητών τηλεφώνων από το πεδίο εφαρμογής της προτεινόμενης οδηγίας. Η ΕΚΤ αντιλαμβάνεται ότι η εξαίρεση εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις που ο φορέας εκμετάλλευσης κινητών τηλεφώνων ενεργεί ως μεσάζων χωρίς να προσδίδει «πραγματική αξία» στα αγαθά ή τις υπηρεσίες, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην τελευταία πρόταση της αιτιολογικής σκέψης 5 της προτεινόμενης οδηγίας. Για λόγους νομικής σαφήνειας η ΕΚΤ συστήνει περαιτέρω επεξεργασία της αιτιολογικής σκέψης 5 της προτεινόμενης οδηγίας, κατά τρόπο ώστε αυτή να παρέχει κατευθύνσεις ως προς το αν η αγορά υπηρεσιών, π.χ. ήχων κλήσεων («ring tones») ή μετεωρολογικών προγνώσεων, θα καλυπτόταν από την εξαίρεση.
- 5.3. Ο ορισμός του ηλεκτρονικού χρήματος στο άρθρο 2 παράγραφος 2 της προτεινόμενης οδηγίας είναι ευρέως διατυπωμένος και καλύπτει τους περισσότερους τύπους λογαριασμών. Προσδιορίζει τι θεωρείται εν γένει ηλεκτρονικό χρήμα, το οποίο καλύπτει τους τραπεζικούς λογαριασμούς και λογαριασμούς πληρωμών, δεδομένου ότι η διαχείριση της τήρησης βιβλίων και της αποθήκευσης κεφαλαίων σήμερα γίνεται με ηλεκτρονικά μέσα, ανεξάρτητα από τον τύπο του εκάστοτε λογαριασμού. Η αναφορά στις συναλλαγές πληρωμών κατά τους ορισμούς της οδηγίας 2007/64/ΕΚ προσθέτει άλλη μια πολύ γενική έννοια στον ορισμό, εφόσον οι συναλλαγές πληρωμών δεν περιορίζονται στα παραδοσιακά μέσα πληρωμών, αλλά περιλαμβάνουν και τη μεταφορά και ανάληψη κεφαλαίων. Ο γενικός ορισμός του ηλεκτρονικού χρήματος υποδηλώνει ότι ηλεκτρονικό χρήμα θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι παραδοσιακοί τραπεζικοί λογαριασμοί, καθώς και οι λογαριασμοί πληρωμών. Για το λόγο αυτόν η ΕΚΤ προτείνει να διευκρινιστεί ότι τυχόν κεφάλαια που λαμβάνονται μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνο για την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων από τον κάτοχο ηλεκτρονικού χρήματος στους δικαιούχους.
- 5.4. Με την επιφύλαξη της άποψης που η ΕΚΤ εκφράζει παραπάνω όσον αφορά τη νομική φύση των λαμβανόμενων κεφαλαίων που de facto αποτελούν καταθέσεις, το άρθρο 8 παράγραφος 2 της προτεινόμενης οδηγίας ήδη φαίνεται ότι καλύπτει κατά το περιεχόμενό του το άρθρο 8 παράγραφος 3 και, ως εκ τούτου, η τελευταία παράγραφος 3 θα μπορούσε να διαγραφεί.
- 5.5. Το άρθρο 11 παράγραφος 1 της προτεινόμενης οδηγίας ρυθμίζει τη λήψη μέτρων εφαρμογής από την Επιτροπή. Ιδίως, το στοιχείο γ) του άρθρου 11 παράγραφος 1 παρέχει τη σχετική νομική βάση όσον αφορά «μέτρα ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι τεχνολογικές εξελίξεις και οι εξελίξεις της αγοράς», η οποία, κατά την άποψη της ΕΚΤ είναι διατυπωμένη με υπερβολική ευρύτητα, έχει απεριόριστη εμβέλεια και ενδεχομένως δεν πληροί τον όρο του άρθρου 11 παράγραφος 2 της προτεινόμενης οδηγίας, σύμφωνα με το οποίο τα μέτρα εφαρμογής πρέπει να «αποσκοπούν στην τροποποίηση μη ουσιωδών στοιχείων» της προτεινόμενης οδηγίας.

Προτάσεις διατύπωσης

Σε περίπτωση που τα προεκτεθέντα οδηγήσουν σε τροποποιήσεις της προτεινόμενης οδηγίας, το παράρτημα περιέχει σχετικές προτάσεις διατύπωσης.

Φρανκφούρτη, 5 Δεκεμβρίου 2008.

Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ

Jean-Claude TRICHET

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προτάσεις διατύπωσης

Κείμενο που προτείνει το Συμβούλιο	Τροποποιήσεις που προτείνει η ΕΚΤ ⁽¹⁾
Τροποποίηση 1 Άρθρο 2 παράγραφος 2 της προτεινόμενης οδηγίας	
<p>2. ως «ηλεκτρονικό χρήμα» νοείται νομισματική αξία αντιπροσωπευόμενη από απαίτηση έναντι του εκδότη, η οποία είναι αποθηκευμένη σε ηλεκτρονικό υπόθεμα και έχει εκδοθεί κατόπιν παραλαβής χρηματικού ποσού, για τον σκοπό της πραγματοποίησης πράξεων πληρωμών όπως ορίζονται στο άρθρο 4 παράγραφος 5 της οδηγίας 2007/64/ΕΚ, και γίνεται δεκτή από άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν του εκδότη·</p>	<p>2. ως «ηλεκτρονικό χρήμα» νοείται νομισματική αξία αντιπροσωπευόμενη από απαίτηση έναντι του εκδότη, η οποία είναι αποθηκευμένη σε ηλεκτρονικό υπόθεμα και έχει εκδοθεί κατόπιν παραλαβής χρηματικού ποσού, αποκλειστικά για τον σκοπό της πραγματοποίησης πράξεων πληρωμών όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 5 της οδηγίας 2007/64/ΕΚ μεταφοράς κεφαλαίων από τον κάτοχο ηλεκτρονικού χρήματος στους δικαιούχους του με ηλεκτρονικά μέσα, και γίνεται δεκτή από άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν του εκδότη·</p>
<i>Αιτιολογική βάση — Βλέπε παράγραφο 5.3 της γνώμης</i>	
Τροποποίηση 2 Άρθρο 5 παράγραφος 1 της προτεινόμενης οδηγίας	
<p>1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν για την εξαργύρωση εκ μέρους των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος, οποιαδήποτε στιγμή και στην ονομαστική αξία, της νομισματικής αξίας του ηλεκτρονικού χρήματος, κατόπιν αιτήματος του κατόχου του.</p>	<p>1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν για την εξαργύρωση εκ μέρους των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος, οποιαδήποτε στιγμή και στην ονομαστική αξία, σε μορφή κερμάτων και τραπεζογραμματίων ή με μεταφορά σε λογαριασμό, της νομισματικής αξίας του ηλεκτρονικού χρήματος, κατόπιν αιτήματος του κατόχου του.</p>
<i>Αιτιολογική βάση — Βλέπε παράγραφο 2.6 της γνώμης</i>	
Τροποποίηση 3 Άρθρο 8 παράγραφος 3 της προτεινόμενης οδηγίας	
<p>3. Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος δεν επιτρέπεται να ασκούν, κατ' επάγγελμα, τη δραστηριότητα της αποδοχής καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2006/48/ΕΚ.</p>	[Διαγραφή]
<i>Αιτιολογική βάση — Βλέπε παράγραφο 5.4 της γνώμης</i>	
Τροποποίηση 4 Άρθρο 17 της προτεινόμενης οδηγίας	
<p style="text-align: center;">Άρθρο 17</p> <p style="text-align: center;">Τροποποιήσεις της οδηγίας 2006/48/ΕΚ</p> <p>1. Το άρθρο 4 τροποποιείται ως εξής:</p> <p>α) Το σημείο 1 στοιχείο β) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:</p> <p>«1) “Πιστωτικό ίδρυμα”: επιχείρηση η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στην χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό».</p> <p>β) Το σημείο 5 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:</p> <p>«5) “Χρηματοδοτικό ίδρυμα”: επιχείρηση η οποία δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα και η κύρια δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην απόκτηση συμμετοχών ή στην άσκηση μιας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στα σημεία 2 έως 12 και 15 του Παραρτήματος Ι».</p> <p>2. Το ακόλουθο σημείο 15 προστίθεται στο παράρτημα Ι:</p> <p>«15. Έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος».</p>	[Διαγραφή]
<i>Αιτιολογική βάση — Βλέπε παραγράφους 1, 2 και 4 της γνώμης</i>	
<p>⁽¹⁾ Η χρήση διαγράμμισης στο κυρίως κείμενο αφορά τα σημεία των οποίων τη διαγραφή προτείνει η ΕΚΤ. Οι έντονοι χαρακτήρες στο κυρίως κείμενο αφορούν τα σημεία των οποίων την προσθήκη προτείνει η ΕΚΤ.</p>	